

Teema-arvio riski- ja vakavaraisuusarvioista 2022

Sisällys

1	Tavoitteet ja yhteenveto	2
1.1	Johdanto	2
1.2	Tavoitteet	2
1.3	Yhteenveto	3
2	Raportin havainnot sektoreittain	5
2.1	Valvottavan riskiprofiilin kuvaus toiminnan jatkuvuuden kannalta	5
2.2	Riskien tunnistaminen	6
2.3	Riskien arviointi	7
2.4	Riskien vähentäminen	7
2.5	Sijoitusstrategia	8
2.6	ALM-strategia ja riskit	9
2.7	Sijoitusriskien tarkempi kuvaus	9
2.8	Likviditeettiriskien hallinta	10
2.9	Stressitestaus	10
2.10	Vakavaraisuuslaskennan ulkopuolelle jäävät riskit	12
2.11	Ilmasto- ja kestävyysriskien huomiointi	13
3	Valvonnallista huomioitavaa	14

1 Tavoitteet ja yhteenveto

1.1 Johdanto

Valvottavatiedotteessaan¹ (3.11.2021) Finanssivalvonta muistutti valvottavia Orsan (own risk and solvency assessment, oma riski- ja vakavaraisuusarvio) merkityksestä ja valvojan odotuksista tämän osalta.

Oman riskiarvion tulisi olla vakuutuslaitoksen toiminnan ohjauksen ja strategisen suunnittelun keskeinen työväline ja näin hallituksen oleellinen työväline. Erityistä huomiota tulisi näin ollen kiinnittää riskiarvion ymmärrettävyyteen ja selkeyteen, jotta ylin johto ja hallitus kykenevät parhain tavoin tekemään olennaiset riskitasoa koskevat valinnat. Lisäksi keskeistä on, että riskiarvio on aidosti räätälöity vakuutuslaitoksen omaan riskiprofiiliin.

1.2 Tavoitteet

Vakuutuslaitosten toiminnassa sijoitusomaisuuteen kohdistuvat riskit ovat keskeisimmät riskinlähteet, ja sen johdosta on tärkeää säännöllisesti varmistaa valvojan toimesta riski- ja vakavaraisuusarvioiden laatu erityisesti sijoitusriskien osalta.

Teema-arviossa käytiin läpi henki- ja vahinkovakuutusyhtiöiden, työeläkevakuutusyhtiöiden, Kevan sekä yli miljardin euron sijoitusomaisuuden omaavien eläkesäätiöiden ja -kassojen riski ja vakavaraisuusarviot (Own risk and solvency assessment) sijoitusriskien tunnistamisen ja hallintamenetelmien osalta². Kaikista edellä mainituista valvottavista käytetään jatkossa nimitystä vakuutuslaitos.

Teema-arvion aineistona käytettiin vakuutuslaitosten riski- ja vakavaraisuusarvioita sekä muuta Finanssivalvonnalle säännöllisesti toimitettavaa materiaalia. Muu materiaali pitää sisällään eläkelaitosten sijoitussuunnitelmat ja henki- ja vahinkovakuutusyhtiöiden RSR-raportit (säännöllinen valvontaraportti, regulatory supervisory report). Tässä materiaalista kokonaisuudessaan käytetään nimitystä riskiarvio.

Henki- ja vahinkovakuutusyhtiöiden riski- ja vakavaraisuusarvion laadintaa koskevaa sääntelyä ja ohjeistusta on vakuutusyhtiölaissa (implementoi Solvenssi II-direktiivin) sekä EIOPA:n ohjeissa ja kannanotoissa. Eläkelaitosten riski- vakavaraisuusarvion laadintaa koskevaa sääntelyä ja ohjeistusta on laeissa Kevasta, Työeläkevakuutusyhtiöistä, Merimieseläkekassasta, Eläkesäätiöistä ja Vakuutuskassoista sekä kyseisiä lakiesityksiä koskevien hallituksen esitysten perusteissa.

Eläkelaitosten riski- ja vakavaraisuusarvion sääntelyssä edellytetään laadittavan riskiarvio, jossa arvioidaan oleellisten riskien vaikutusta toimintaan sekä

¹ <https://www.finanssivalvonta.fi/tiedotteet-ja-julkaisut/valvottavatiedotteet/2021/kestavyysriskien-huomioiminen-vakuutusyhtioiden-valvonnassa-saantely-muutokset-ja-valvojen-asetamat-odotukset/>

² Henki- ja vahinkovakuutusyhtiöiden vastuuelkaa tarkasteltiin vain koko taseen korkoriskin osalta.

toimenpiteet, joilla kyseisiä riskejä hallitaan. Henki- ja vahinkovakuutusyhtiöiden riskiarvion laadintaan on yksityiskohtaisempaa sääntelyä. Teema-arviossa on arvioitu vertailuna myös eläkelaitosten riskiarvioiden laatua soveltuvien osien henki- ja vahinkovakuutusyhtiöiden tarkempaa sääntelyä ja ohjeistusta vastaan.

Teema-arvio kohdistui sijoitustoiminnan järjestämiseen ja riskien hallintaan. Riskiarvion läpikäynti kattoi seuraavat aihealueet riskiprofiili, riskien tunnistaminen, riskien olennaisuuden arvioinnin sekä riskien vähentämisen, sijoitusstrategian, ALM-strategiat, SCR-laskennan ulkopuolelle jäävät riskit, likviditeettiriskit, ilmasto- ja kestävyysriskit, sekä stressitestit ja skenaariot. Eri aihealueita arvioitiin kolmiportaisella asteikolla (hyvä, keskinkertainen ja heikko). Jokaisen aihealueen yhteydessä on tarkemmin kuvattu arviointikriteerejä.

Teema-arvion aineisto toimii pohjana mahdollisille tuleville vakuutuslaitoskohtaisille jatkuvan valvonnan toimenpiteille ja tarkastuksille.

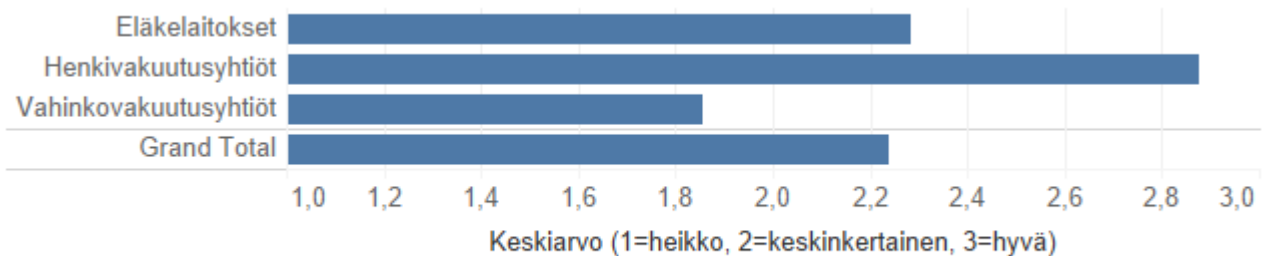
1.3 Yhteenveto

- Teema-arvion perusteella vakuutuslaitosten riskiarvioista sijoitustoiminnan osalta noin puolet oli laadultaan hyviä, kolmasosa keskinkertaisia ja viides heikkoja.
- Henkivakuutusyhtiöillä oli keskimäärin laadukkaimmat riskiarviot ja vahinkovakuutusyhtiöillä heikoimmat. Vahinkovakuutusyhtiöillä oli jokaisella arvioidulla aihealueella keskimääräistä alhaisemmat arviot. Kaikki heikon kokonaisarvion saaneet vakuutuslaitokset olivat vahinkovakuutusyhtiöitä.
- Sektorikohtaisten tulosten perusteella vakuutuslaitoksen koolla ja riskiarvion laadulla oli pieni positiivinen riippuvuus. Sen sijaan vakuutuslaitoksen riskinotolla ja riskiarvion laadulla ei näyttänyt olevan riippuvuutta keskenään.
- Arvion perusteella eniten kehitystarpeita löytyy sijoitusstrategian kuvaamisesta yleisellä tasolla, sijoitusriskien tarkemmasta avaamisesta ja taseen korkoriskien suojaamisesta. Ilmasto- ja kestävyysriskien arviointia tulee puolestaan jatkossa kehittää sääntelyn edetessä tällä osa-alueella, mutta lähtötilanne on keskimäärin sääntelyn toistaiseksi edellyttämällä tasolla.
- Osa vakuutuslaitoksista arvioi osaa oleellisista sijoitusriskeistään myös muissa dokumenteissa (esim. sijoitussuunnitelma) kuin riski- ja vakavaraisuusarviossa. Mikäli oleellisia riskejä on kuvattu muualla, niin riski- ja vakavaraisuusarvion tulisi koota ne yhteen, sillä muutoin kokonaiskuva vakuutuslaitoksen riskeistä voi jäädä epämääräiseksi esimerkiksi hallituksen jäsenille³. Asian tärkeyttä korostaa se, että riski- ja vakavaraisuusarvio on tärkeä työväline hallituksen ja toimivan johdon strategisessa päätöksenteossa ja riskienhallinnassa.

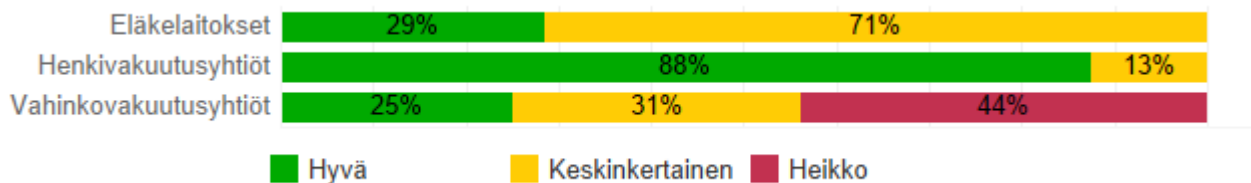
³ työeläkevakuutusyhtiöistä annettua lain, merimieseläkelain, eläkesäätiölain ja vakuutuslainsäädännön perustelussa todetaan, että arvio antaisi kokonaiskuvan riskeistä, joille eläkelaitos on altistunut tai voi tulevaisuudessa altistua.

Kokonaisuutena tarkastellen laadukkaimmat riskiarviot olivat henkivakuutusyhtiöillä (kuviot 1 ja 2), mikä saattaa selittyä vahinkovakuutusyhtiöitä korkeammalla sijoitussalkun riskitasolla, vastuuvelan rakenteella ja pidemmillä vastuilla. Eläkeyhtiöihin kohdalla vertailua haittaa se, että niitä koskee eri sääntely kuin henki- ja vahinkovakuutusyhtiöitä eikä niiltä ole edellytetty riski- ja vakavaraisuusarvioiden laatimista yhtä pitkään. Vahinkovakuutusyhtiöiden riskiarvioissa oli suurta hajontaa, ja lisäksi osa yhtiöistä on selvästi keskimääräistä pienempiä.

Kuvio 1 Kokonaisarvio sektoreittain

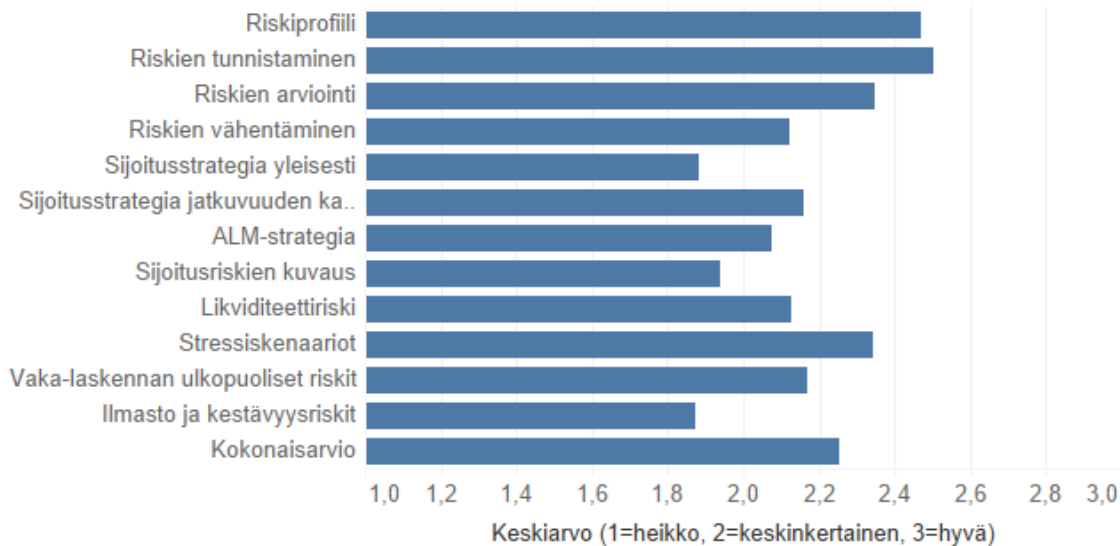

Kuvio 2 Jakauma sektoreittain kokonaisarvioista

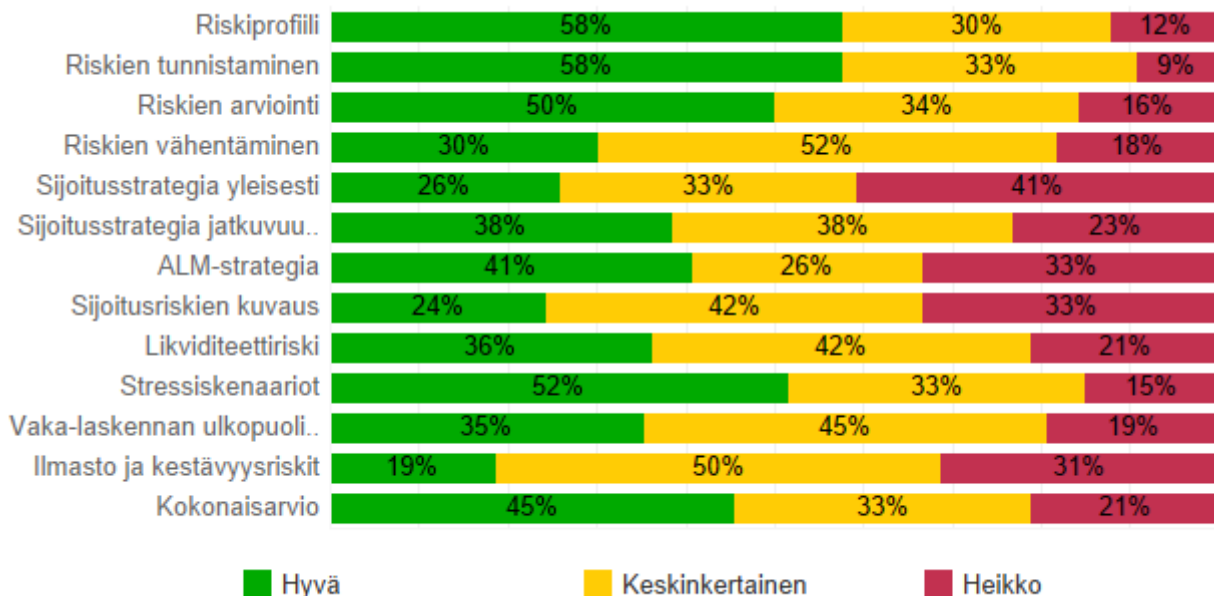

Osa-alueittain arvioituna⁴ riskien kartoittaminen (profiili, tunnistaminen ja arviointi) olivat yli puolella tarkastelluista vakuutuslaitoksista hyvällä tasolla, ja samoin stressiskenaarioiden laatu oli enemmistöllä laadukkaita (kuviot 3 ja 4). Toisaalta niin sijoitusstrategian yleinen kuin omaisuuslajikohtainen tarkastelu oli monella vakuutuslaitoksella heikolla tasolla. Tätä voidaan pitää ongelmallisena sillä dokumentin tulisi olla myös strategian kuvaus- ja ohjaamisväline.

⁴ LähiTapiola alueyhtiöt on tässä teema-arviossa käsitelty yhtenä kokonaisuutena.

Kuvio 4 Jakauma arvion tuloksista

2 Raportin havainnot sektoreittain

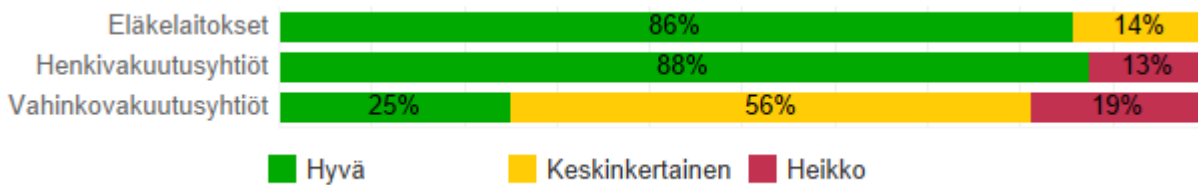
2.1 Valvottavan riskiprofiilin kuvaus toiminnan jatkuvuuden kannalta

Vakuutuslaitoksen tulisi kuvata riskiprofiilinsa selkeällä ja ymmärrettävällä tavalla, huomioiden sekä sijoitus- että vakuutustoiminnan muodostamat riskit sekä näiden keskinäisen yhteensopivuuden. Erityistä huomiota tulisi kiinnittää

toiminnan jatkuvuuteen sekä vastuuelan ja valitun sijoitusstrategian pitkän aikavälin kestävyteen.

55 prosentilla vakuutuslaitoksista riskiprofiilin kuvaus riskiarviossa oli hyvällä tasolla ja 32 prosentilla keskinkertaisella tasolla ja 13 prosentilla heikolla tasolla. Eläkelaitoksista kaikilla oli riskiprofiilin kuvaus vähintään keskinkertaisella tasolla. Henki- ja vahinkovakuutusyhtiöiden joukosta löytyi yksittäisiä yhtiöitä, joiden riskiprofiilin kuvaus oli heikolla tasolla. Riskiprofiilin kuvauksen osalta heikoissa arvioissa riskiprofiili oli jäänyt lähes kokonaan kuvaamatta markkinariskin osalta tai riskiprofiilissa oli jäänyt huomioimatta merkittävä riskinlähde kuten esimerkiksi yrityslainoista syntyvä luottoriski.

Kuvio 5 Jakauma riskiprofiilista

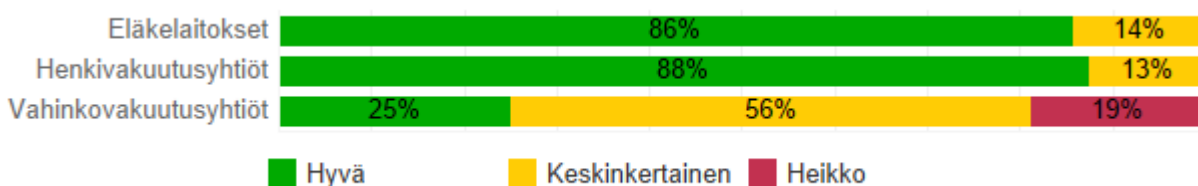

2.2 Riskien tunnistaminen

Vakuutuslaitoksen tulee tunnistaa nykyiset ja mahdolliset tulevat toimintaan kohdistuvat olennaiset riskit. Riskien arvioinnissa ei tule tukeutua ainoastaan vakavaraisuussäätelyssä käytettyihin muuttujiin, vaan arvioida myös sen ulkopuolelle jääviä tekijöitä. Arviointi tulisi tehdä vakuutuslaitoksen omaan riskiprofiiliin ja erityispiirteisiin pohjautuen.

55 prosentilla vakuutuslaitoksista riskien tunnistaminen oli riskiarviossa hyvällä tasolla ja 35 prosentilla keskinkertaisella tasolla ja 10 prosentilla heikolla tasolla. Eläkelaitoksilla ja henkivakuutusyhtiöillä riskien tunnistaminen oli pääosin hyvällä tasolla. Vahinkovakuutusyhtiöiden joukossa oli muutamia toimijoita, joilla sijoitusriskien tunnistaminen oli heikkoa. Näissä heikoissa arvioissa sijoituksiin kohdistuvia riskejä oli listattu ilman konkretiaa tai ne olivat muutoin jääneet puutteellisiksi.

Kuvio 6 Jakauma riskien tunnistaminen

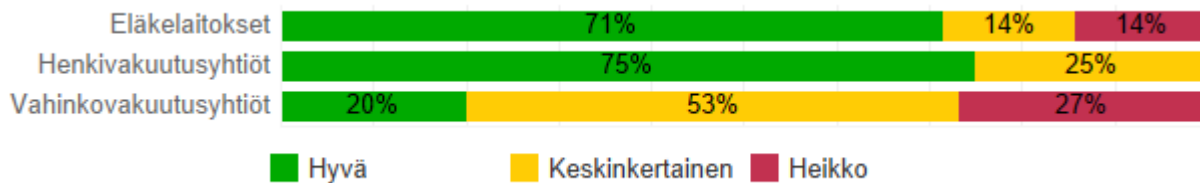

2.3 Riskien arviointi

Riskien olennaisuutta tulee arvioida kattavasti ja sijoitustoiminnan vakuutuslaitokselle aiheuttamia riskejä tulee kyetä arvioimaan. Arvioinnissa voidaan käyttää sekä kvalitatiivisia että kvantitatiivisia menetelmiä. Riskejä ei voi todeta epäolennaisiksi ilman perusteluja.

47 prosentilla vakuutuslaitoksista riskien arviointi oli hyvällä tasolla ja 37 prosentilla keskinkertaisella tasolla ja 17 prosentilla heikolla tasolla. Pääosalla eläkelaitoksista ja henkivakuutusyhtiöstä riskien arviointi oli hyvällä tasolla. Heikon arvosanan saaneiden kohdalla riskien arviointi oli jäänyt puutteelliseksi. Osa vakuutuslaitoksista oli laatinut kvantitatiivisia analyysejä, mutta niiden sanallinen arviointi oli jäänyt siinä määrin heikoksi, että riskiarviosta oli vaikeaa saada oikeata kuvaa riskeistä.

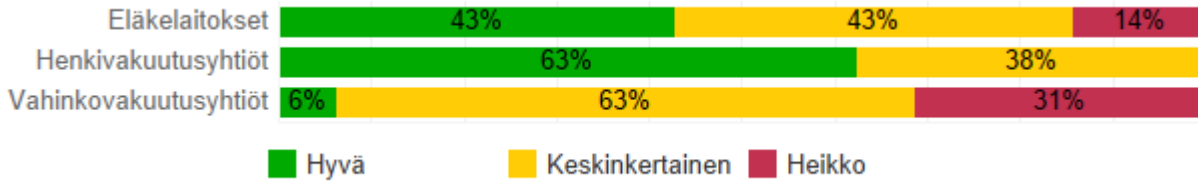
Kuvio 7 Jakauma riskien arviointi

2.4 Riskien vähentäminen

Vakuutuslaitoksella tulisi olla suunnitelma, jolla valvottava varmistaa toiminnan jatkumisen yli epäsuotuisan tilanteen. Siltä osin, kun vakuutuslaitoksen suunnitelmissa riskiä pienennetään sijoituksia myymällä, tulee valvottavan arvioida epäsuotuisan sijoitusympäristön vaikutus sekä likviditeettiin että kyseisen sijoitusluokan arvoon ja kaupankäynnin realistisiin mahdollisuuksiin. Mikäli riskien vähentämisessä käytetään johdannaisia, niin suunnitelmaan tulisi liittää kuvaus käytetyistä johdannaisinstrumenteista sekä strategioista. Arviosta tulisi ilmetä myös riskin vähentämisen toimenpiteisiin kuluva aika. Vakuutuslaitoksen vakavaraisuus sekä sijoitusten valittu riskitaso vaikuttavat riskien vähentämistekniikoiden tarpeellisuuden arviointiin, mutta tätä näkökulmaa ei ole sovellettu tässä teema-arviossa.

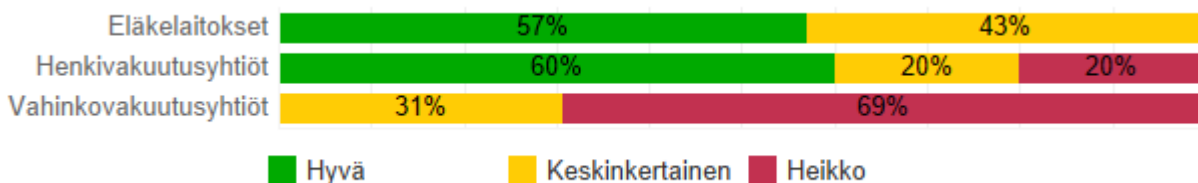
29 prosentilla vakuutuslaitoksista riskien vähentäminen oli riskiarviossa hyvällä, 52 prosentilla keskinkertaisella ja 19 prosentilla heikolla tasolla. Vahinkovakuutusyhtiöillä lähes kolmanneksella riskien arvioinnin taso oli heikolla tasolla. Riskien vähentämisen osalta heikon arvion saaneista suunnitelmista puuttui konkretia siitä, miten vakuutuslaitos varmistaisi toiminnan jatkuvuuden epäsuotuisassa toimintaympäristössä.

Kuvio 8 Jakauma riskien vähentäminen

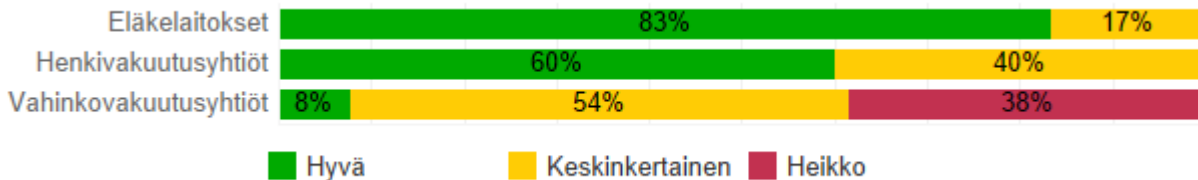
2.5 Sijoitusstrategia

Vakuutuslaitoksen valitsema sijoitusstrategia tulisi kuvata selkeällä ja riittävän yksinkertaisella tavalla. Sijoitusstrategian valinta on vakuutuslaitoksen kokonaisriskitason kannalta poikkeuksellisen merkittävä päätös, joten sen taustat ja mahdolliset vaikutukset tulisi kuvata erityisellä tarkkuudella. Kuvauksesta tulisi selvittää valittuun sijoitusstrategiaan liittyvät tuotto-odotukset ja riskit, kuvattuna sekä kokonaistasolla että omaisuuslajikohtaiset erityispiirteet kattaen. Erityistä huomiota tulisi kiinnittää vakavaraisuuslaskennan ulkopuolelle jääviin tekijöihin sekä esimerkiksi likviditeettipreemion vaikutukseen, keskimääräistä heikomman luottoluokituksen joukkovelkakirjalainojen määrään ja suorien kiinteistösijoitusten mahdolliseen alueelliseen keskittymäriskiin.

28 prosentilla vakuutuslaitoksista sijoitusstrategian kuvaus oli riskiarviossa hyvällä, 32 prosentilla keskinertaisella ja 40 prosentilla heikolla tasolla. Kaikilla eläkelaitoksilla sijoitusstrategia oli vähintään keskinertainen. Vahinkovakuutusyhtiöistä merkittävällä osalla (69 %) sijoitusstrategian kuvaus oli riskiarviossa heikko, ja tähän puutteeseen tulisi kiinnittää jatkossa merkittävästi enemmän huomiota. Sijoitusstrategian osalta heikot arviot sisälsivät joitakin irrallisia ja epäselviksi jääviä toteamia tai strategian kuvaus jäi muutoin hyvin epämääräiseksi. Lisäksi osassa riskiarvioita sijoitusstrategian sanallista kuvausta ei ollut lainkaan.

Kuvio 9 Jakauma sijoitusstrategia yleisellä tasolla

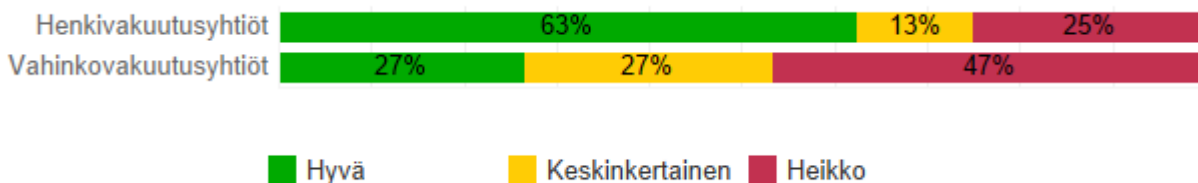
38 %:lla vakuutuslaitoksista sijoitusstrategia jatkuvuuden kannalta oli hyvällä, 42 %:lla keskinertaisella ja 21 %:lla heikolla tasolla. Osassa riskiarvioita ei sijoitusstrategiaa ei ollut lainkaan sanallisesti kuvattu, jolloin niitä ei kyetty tarkastelemaan myöskään jatkuvuuden kannalta.

Kuvio 10 Sijoitusstrategia jatkuvuuden kannalta

2.6 ALM-strategia ja riskit

Henki- ja vahinkovakuutusyhtiöiden tulee riskiarviossa kuvata varojen ja velkojen välinen rakenteellinen ja erityisesti näiden varojen ja velkojen duraation yhteensopimattomuus (ns. koko taseen korkoriski). Tämä valittu korkostrategia tulisi myös perustella yhtiön riskiprofiiliin ja jatkuvuuden kannalta. Eläkelaitosten riskiarvioissa ei vastuuvelan erilaisen rakenteen vuoksi arvioitu tätä osa-alueita. Eläkelaitosten poikkeamariskien käsittely on huomioitu sijoitusriskien tunnistamisen yhteydessä.

39 prosentilla vakuutuslaitoksista ALM-strategia oli riskiarviossa hyvällä, 22 prosentilla keskinkertaisella ja 39 prosentilla heikolla tasolla. Henkivakuutusyhtiöillä 75 prosentilla ja vahinkovakuutusyhtiöistä 54 prosentilla koko taseen korkoriskin käsittely oli vähintään keskinkertaisella tasolla. ALM-strategian osalta heikoissa arvioissa taseen korkoriski ja sen suojaus oli jäänyt kokonaan käsittelemättä tai riski oli pelkästään mainittu ilman mainintaa vastuuvelan suojaamisesta tai sen suojaamatta jättämisestä.

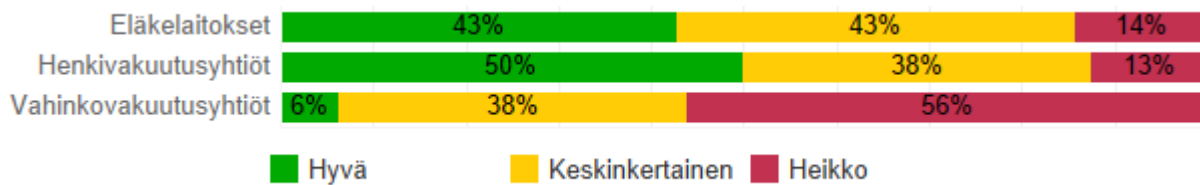
Kuvio 11 ALM-strategia ja riskit

2.7 Sijoitusriskien tarkempi kuvaus

Vakuutuslaitoksen tulisi riskiarviossaan kuvata oman riskiprofiilinsa ja valitun sijoitusstrategian kannalta olennaiset sijoitusriskit. Kuvauksen tulisi kattaa niin sijoitusriskit kokonaisuutena, vakuutuslaitoksen liiketoiminnan ja vakavaraisuuden asettamat erityispiirteet huomioiden, kuin myös eri omaisuuslajeihin liittyvät erityiset riskit. Huomiota tulisi kiinnittää myös niihin riskeihin tai riskikeskittyymiin, jotka jäävät vakavaraisuuslaskennan ulkopuolelle. Kuvaus tulisi tehdä myös sanallisesti eikä pelkästään numeeriseen esitysmuotoon pohjautuen.

Sijoitusriskien tarkempi kuvaus oli riskiarviossa 26 prosentilla hyvällä, 39 prosentilla keskinkertaisella ja 35 prosentilla heikolla tasolla. Henkivakuutusyhtiöistä ja eläkelaitoksista pääosalla sijoitusriskien kuvaus oli vähintään keskinkertaisella tasolla, mutta vahinkovakuutusyhtiöistä yli puolet jäi arvioinnissa heikoiksi. Sijoitusriskien kuvauksen osalta heikoissa arvioissa ei ollut lainkaan tarkempaa kuvausta tai kuvaus oli jäänyt varsin puutteelliseksi.

Kuvio 12 Jakauma sijoitusriskien tarkempi kuvaus

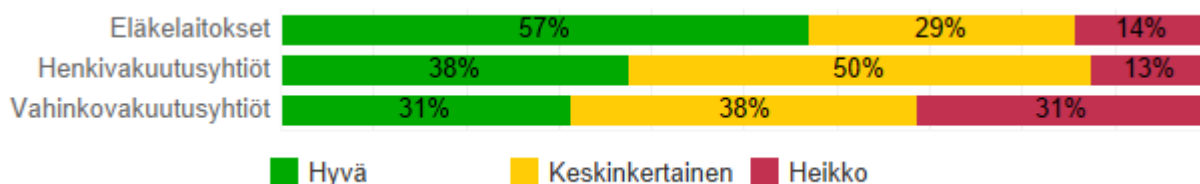

2.8 Likviditeettiriskin hallinta

Riskiarviossa tulisi arvioida valvottavan likviditeettiriskiä, joka voi syntyä esimerkiksi sijoitusvarallisuuden rahaksi muutettavuuden tai maksutulossa aiheutuvien muutosten kautta. Likviditeettiriskin merkittävyyttä olisi hyvä arvioida erityisesti myös epäsuotuisassa toimintaympäristössä, jossa sijoitusten rahaksi muutettavuus ja vakuutusmaksutulo heikkenevät samanaikaisesti.

39 prosentilla vakuutuslaitoksista likviditeettiriskin käsittely oli riskiarviossa hyvällä, 39 prosentilla keskinkertaisella ja 23 prosentilla heikolla tasolla. Vahinkovakuutusyhtiöistä noin joka kolmannella likviditeettiriskin käsittely oli jäänyt heikoksi. Likviditeettiriskin osalta heikoissa arvioissa likviditeetin hallintaa ei ole huomioitu lainkaan tai se on pelkästään mainittu yhtenä riskinä ilman tarkempaa kuvausta.

Kuvio 13 Jakauma likviditeettiriskin hallinta

2.9 Stressitestausta

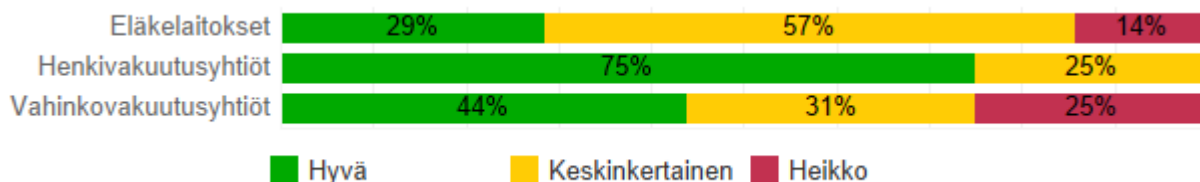
Sijoitustoimintaan kohdistuvia riskejä tulisi arvioida useammalla eri menetelmällä. Stressi- ja skenaariotestaus on keskeinen väline potentiaalisten riskien

arvioinnissa. Käytettyjen skenaarioiden tulisi muuttua yli ajan toimintaympäristön muutosten mukana. Stressitestaamisessa tulisi huomioida varsinkin ne riskit, joille valvottava on erityisen altis. Skenaarioiden tulisi olla riittävän vakavia ja ajalliselta ulottuvuudeltaan useamman vuoden mittaisia.

Herkkyysanalyysit, joita kohdistetaan sekä yksittäiseen riskiluokkaan, että useampaan riskiluokkaan samanaikaisesti ovat keskeinen osa stressitestaamista. Käänteiset stressitestit voivat myös olla hyödyllisiä, samoin kuin VaR-analyysin kaltaiset kvantitatiiviset analyysimenetelmät.

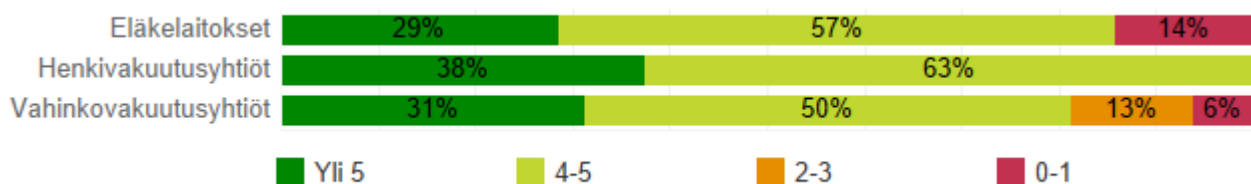
48 prosentilla vakuutuslaitoksella stressitestaaminen oli hyvällä, 35 prosentilla keskinkertaisella ja 16 prosentilla heikolla tasolla. Kaikilla henkivakuutusyhtiöillä stressitestaustas oli vähintään keskinkertaisella tasolla. Lähes kaikilla vakuutuslaitoksilla riskiarvio sisälsi vähintään yhden stressitestin. Heikkojen arvioiden taustalta löytyi useita syitä; stressiä ei ollut räätälöity vastaamaan vakuutuslaitoksen sijoitusriskejä, käytettyjä skenaarioita ei ollut kuvattu ja lisäksi löytyi myös yksittäisiä riskiarvioita, joissa sijoitusomaisuutta ei ollut stressattu lainkaan.

Kuvio 14 Jakauma stressitestaustas yleisellä tasolla

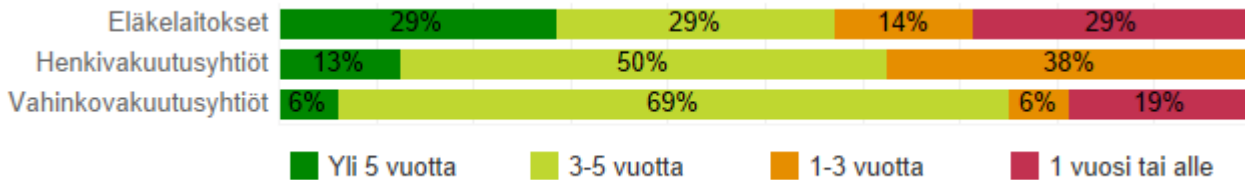

Suurin osa vakuutuslaitoksista (87 %) käytti vähintään neljää eri skenaariota/stressiä riskien arvioinnissa. Vain 6 % vakuutuslaitoksista käytti riskiarviossaan enintään yhtä sijoitustoimintaa kohdistuvaa stressitestiä, mitä voi pitää vähäisenä määränä.

Kuvio 15 Käytettyjen stressitestien ja skenaarioiden lukumäärä

68 prosentilla vakuutuslaitoksista pisin riskiarviossa käytetty stressitesti oli vähintään kolme vuotta ja 32 prosentilla pisin skenaario oli alle 3 vuotta. 16 prosentilla vakuutuslaitoksista stressiskenaario oli enintään vuoden pituinen. Alle kolmen vuoden pituista pisintä stressiskenaariota voi pitää lyhyenä.

Kuvio 16 Valvottavien pisimpien stressiskenaarioiden pituus vuosissa

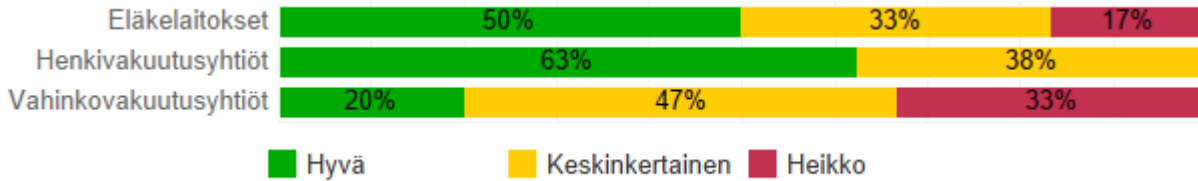
Vakuutuslaitoksista 76 % huomioi stressiskenaarioissaan talouskasvun merkittävän heikentymisen. Korkeiden merkittävä nousu (vähintään 2 prosenttiyksikköä yhden vuoden aikana) oli jäänyt huomioimatta lähes joka toiselta vakuutuslaitokselta. Eläkelaitokset olivat heikoimmin huomioineet (29 %) stressiskenaarioissaan korkeiden nousun, vaikka eläkelaitoksille korkeiden nousu on lyhyellä aikavälillä vakavampi riski kuin henki- ja vahinkovakuutusyhtiöille.

Kuvio 17 Seuraavat shokit huomioitu stressiskenaarioissa

2.10 Vakavaraisuuslaskennan ulkopuolelle jäävät riskit

Vakuutuslaitoksen tulee arvioida sijoitustoimintaan liittyviä riskejä myös pelkkää vakavaraisuuslaskentaa laajemmalla lähestymistavalla. Erityistä huomiota tulee kiinnittää vakavaraisuuskaavan ulkopuolelle jääviin riskeihin, ja niiden merkitykseen vakuutuslaitoksen toiminnalle. Näitä riskejä ovat esimerkiksi tietyt likviditeettiriskit, vakavaraisuuslaskennan ulkopuolelle jäävät vastapuoliriskit, maantieteelliset ja sektorikohtaiset keskittymäriskit sekä varsinkin viime vuosina myös kestävyysriskit. Vakuutuslaitokset pääsääntöisesti altistuvat vähintään 2–3 edellä mainituille riskille sijoitustoiminnan kautta.

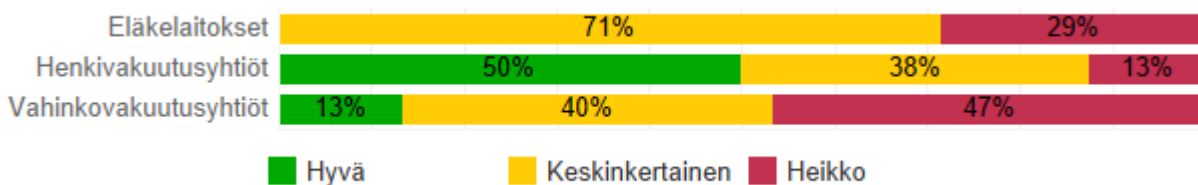
39 prosentilla vakuutuslaitoksista vakavaraisuuslaskennan ulkopuolelle jäävät sijoitustoiminnan riskit olivat riskiarviossa hyvällä, 39 prosentilla keskinkertaisella ja 21 prosentilla heikolla tasolla. Vahinkovakuutusyhtiöiden joukosta löytyi eniten vakuutuslaitoksia (33 %), joiden vakavaraisuuslaskennan ulkopuolisten sijoitusriskien käsittely oli heikkoa. Pääosin tällä osa-alueella heikon arvon saaneet vakuutuslaitokset eivät olleet lainkaan käsitelleet vakavaraisuuslaskennan ulkopuolelle jääviä sijoitusriskejä.

Kuvio 16 Vakavaraisuuslaskennan ulkopuolelle jäävät riskit

2.11 Ilmasto- ja kestävyysriskien huomiointi

Vakuutuslaitoksen tulisi arvioida kestävyysriskien olennaisuutta omalle toiminnalleen, ja jos nämä riskit katsotaan epäolennaisiksi, tulisi tämä johtopäätös perustella. Lisäksi ilmastonmuutokseen liittyviä riskejä tulisi analysoida erilaisien skenaarioiden avulla. Nämä skenaariot voivat alkuvaiheessa olla kvalitatiivisia, mutta vakuutuslaitoksen tulisi ajan myötä pyrkiä rakentamaan myös kvantitatiivisia skenaarioita. Riskiarviossa tulisi myös käyttää tuplaolennaisuuden periaatetta, eli arvioida kestävyysriskien vaikutuksia vakuutuslaitoksen toimintaan sekä arvioida vakuutuslaitoksen oman sijoitus- ja liiketoiminnan vaikutuksia kestävyysriskien vaikutuksiin. Tässä teema-arviossa on käsitelty riskiarvioita, jotka on laadittu pääosin ennen kuin kestävyysriskejä koskevat olennaisimmat sääntelymuutokset ovat tulleet voimaan.

20 prosentilla vakuutuslaitoksista ilmasto- ja kestävyysriskien arviointi oli riskiarviossa hyvällä, 47 prosentilla keskinkertaisella ja 33 prosentilla heikolla tasolla. Osa hyvän arvion saaneista vakuutuslaitoksista oli riskiarvioon sisällyttänyt ilmastoskenaario ja hiili-intensiteettilaskelmia, vaikka niiden olemassaoloa ei vielä edellytetä. Henkivakuutusyhtiöt olivat keskimäärin huomioineet parhaiten ilmasto- ja kestävyysriskit. Ilmasto- ja kestävyysriskien arvioinnin osalta heikot arviot eivät joko sisältäneet ilmasto- ja kestävyysriskien arviointia lainkaan tai ilmasto- ja kestävyysriskit oli mainittu lyhyesti ilman kunnollista analyysiä.

Kuvio 17 Jakauma ilmasto- ja kestävyysriskien huomiointi

3 Valvonnallista huomioitavaa

Riskiarvion tulisi olla vakuutuslaitoksen toiminnan ohjauksen ja strategisen suunnittelun keskeinen työväline ja näin hallituksen oleellinen työväline. Eri-tyistä huomiota tulisi näin ollen kiinnittää riskiarvion ymmärrettävyyteen ja selkeyteen, jotta ylin johto ja hallitus kykenevät parhain tavoin tekemään olennaiset riskitasoa koskevat valinnat. Lisäksi keskeistä on, että riskiarvio on aidosti räätälöity vakuutuslaitoksen omaan riskiprofiiliin, ja teema-arvion tulosten perusteella juuri tällä osa-alueella on vielä parannettavaa.

Sääntely ei anna valvojalle mahdollisuuksia puuttua riskiarvion tarkkaan sisältöön sektorilla, mutta valvoja voi viestiä niistä keskeisistä kriteereistä, jotka se katsoo olennaisiksi riskiarvion sektorin kannalta. Valvoja edellyttää parannuksia riskiarvioon, mikäli yksittäisellä valvottavalla havaitaan puutteita oleellisten riskien arvioinnissa. Tämä periaate tulee sääntelystä, ja vaikuttaa siten mahdollisten valvontatoimien valikoimaan. Toisaalta varovaisuusperiaate ja muut riskienhallinnalle asetetut vaateet mahdollistavat tietyn minimitason dokumentaation vaatimisen, mutta tämän minimitason ei välttämättä tarvitse täytyä juuri riskiarvion kautta. Kuitenkin valvoja voi omalla viestinnällään ohjata vakuutuslaitoksia yhdenmukaisempaan ja riskien kannalta optimaaliseen suuntaan, puuttumatta silti toimillaan riskiarvion laadinnan itsenäisyyteen.